ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Сільський (зелений) туризм: стан та перспективи розвитку на території Українських Карпат

Виконала: здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Туризм» спец. 242 «Туризм»

_____ **Поляк Яна Віталіївна**
(підпис)

_____ Науковий керівник
(підпис) **к. е. н., доц. Миронов Ю.Б.**

Львів – 2024

ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Інститут, факультет **Товарознавства ,управління та сфери обслуговування**
Кафедра **Туризму та готельно-ресторанної справи**
Рівень вищої освіти **Перший**
Ступінь вищої освіти **Бакалавр**
Спеціальність **242 «Туризм»**
Освітньо-професійна програма **«Туризм»**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри ТГРС
д.е.н., проф. МЕЛЬНИК І.М.
«____» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Поляк Яна Віталіївна
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача освіти)

1. Тема роботи «Сільський (зелений) туризм: стан та перспективи розвитку на території Українських Карпат»
керівник роботи к.е.н., доцент Миронов Юрій Богданович
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «___»_____2023 року №___
2. Термін подання роботи _____
3. Вихідні дані до роботи статистична звітність щодо сільського, зеленого та аграрного видів туризму на території Українських Карпат
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
- визначити сутність сільського (зеленого) туризму;
- проаналізувати розвиток сільського (зеленого) туризму в регіоні Українських Карпат;
- визначити перспективи та запропонувати напрямки розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Схеми, діаграми та таблиці, які ілюструють стан та тенденції розвитку ринку сільського (зеленого) туризму в Українських Карпатах
6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання - 2 жовтня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Відмітка про виконання
1	Вибір теми кваліфікаційної роботи	вересень 2023 р.	
2	Складання з керівником календарного плану роботи	вересень 2023 р.	
3	Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 6 жовтня 2023 р.	
4	Опрацювання теоретичних джерел з теми кваліфікаційної роботи, складання бібліографії	9-27 жовтня 2023 р.	
5	Написання І розділу	30 жовтня – 24 листопада 2023 р.	
6	Подання керівнику І розділу на перевірку	до 27 листопада 2023 р.	
7	Доопрацювання І розділу з врахуванням зауважень керівника	до 22 грудня 2023 р.	
8	Збирання первинної інформації	до 19 січня 2024 р	
9	Написання ІІ розділу	22 січня - 16 лютого 2024 р.	
10	Подання керівнику ІІ розділу на перевірку	до 19 лютого 2024 р.	
11	Доопрацювання ІІ розділу з врахуванням зауважень керівника	до 1 березня 2024 р.	
12	Написання ІІІ розділу	4 – 29 березня 2024 р.	
13	Подання керівнику ІІІ розділу на перевірку	до 1 квітня 2024 р.	
14	Доопрацювання ІІІ розділу з врахуванням зауважень керівника	до 19 квітня 2024 р.	
15	Написання вступу і висновків, складання списку використаних джерел	22 квітня - 10 травня 2024 р.	
16	Оформлення кваліфікаційної роботи	до 17 травня 2024 р.	
17	Подання кваліфікаційної роботи на рецензування керівнику	до 20 травня 2024 р.	
18	Подання роботи на кафедру		
19	Зовнішнє рецензування роботи		
20	Кафедральний захист роботи		
21	Подання роботи в ЕК		
22	Захист кваліфікаційної роботи в ЕК		

Здобувач освіти _____ Поляк Я.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Миронов Ю.Б
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Поляк Я.В. Сільський (зелений) туризм: стан та перспективи розвитку на території Українських Карпат: Кваліфікаційна робота.

У кваліфікаційній роботі розглядаються особливості сучасного розвитку сільського та зеленого видів туризму. Досліджено сучасний стан та основні проблеми розвитку сільського (зеленого) туризму на території Українських Карпат. Визначено перспективи розвитку сільського (зеленого) туризму на території Українських Карпат, а також напрями вдосконалення державної політики розвитку сільського (зеленого) туризму в регіоні.

Ключові слова: туризм, сільський туризм, аграрний туризм, зелений туризм, екологічний туризм, екотуризм.

SUMMARY

Polyak Yana. Rural (Green) Tourism: Current State and Prospects of Development on the Territory of the Ukrainian Carpathians: Qualification Manuscript.

The qualification work examines the features of the modern development of rural and green types of tourism. The current state and main problems of the development of rural (green) tourism in the territory of the Ukrainian Carpathians have been studied. The prospects for the development of rural (green) tourism in the territory of the Ukrainian Carpathians, as well as directions for improving the state policy for the development of rural (green) tourism in the region, have been determined.

Key words: tourism, rural tourism, agrarian tourism, green tourism, ecological tourism, ecotourism.

ЗМІСТ

Вступ ……...…….……... 6

Розділ 1. Сутність сільського (зеленого) туризму …….. 8
1.1. Сільський, аграрний, зелений та екологічний туризм: визначення понять ……...….. 8
1.2. Сільський (зелений) туризм як чинник сталого розвитку сільських територій …….……. 15
1.3. Світовий досвід розвитку сільського (зеленого) туризму …… 20

Розділ 2. Аналіз розвитку сільського (зеленого) туризму на території Українських Карпат ……...…… 26
2.1. Загальна характеристика туристично-рекреаційного потенціалу Карпатського регіону України ……...…… 26
2.2. Дослідження стану та проблем розвитку сільського (зеленого) туризму в регіоні ……...…. 32
2.3. Вплив сільського (зеленого) туризму на підприємництво та зайнятість у регіоні ……..….. 39

Розділ 3. Перспективи розвитку сільського (зеленого) туризму на території Українських Карпат …… 43
3.1. Напрями та перспективи розвитку сільського (зеленого) туризму в регіоні ……... 43
3.2. Формування державної політики розвитку сільського (зеленого) туризму в регіоні ……..……..…. 49

Висновки …….. 53
Список використаних джерел ……..…….. 55
Додатки ……. 62

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сільський (зелений) туризм є важливою галуззю для розвитку сільських районів та збереження природних та культурних цінностей. Цей вид туризму пропонує відвідувачам (туристам) можливість проживати посеред природи, у селі, насолоджуватися природою, відвідувати сільські господарства, спостерігати за їхньою роботою та дізнаватися більше про сільське життя. Однією з основних переваг сільського туризму є його вплив на розвиток місцевої економіки. Він створює нові робочі місця для місцевих жителів, сприяє розвитку малих підприємств та сільського господарства. Туристи, відвідуючи села в рамках сільських (зелених) турів, витрачають кошти на проживання, їжу, подарунки й інші послуги, що сприяє зростанню доходів місцевих жителів та підвищенню їхнього життєвого рівня. Крім того, сільський туризм є важливим фактором збереження природи та культурної спадщини. Він сприяє збереженню традиційних методів сільського господарства та поширенню знань про старовинні ремесла та місцеві звичаї. Через збільшення інтересу до цих традицій місцеві жителі отримують стимул для їх збереження та продовження, що в свою чергу сприяє збереженню біорізноманіття та культурної різноманітності. Сільський (зелений) туризм відіграє важливу роль у розвитку сільських районів та природних територій Українських Карпат, його розвиток є важливим завданням для нашої країни, тож обрана тема дослідження є актуальною й своєчасною.

Мета і завдання дослідження. *Метою дослідження* є визначення перспектив та напрямів розвитку сільського (зеленого) туризму на території Українських Карпат.

Відповідно до поставленої мети дослідження нами було визначено такі його *завдання*:

- визначити сутність сільського (зеленого) туризму;

- проаналізувати розвиток сільського (зеленого) туризму в регіоні Українських Карпат;

- визначити перспективи та запропонувати напрямки розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є регіон Українських Карпат. Предметом дослідження є стан та особливості розвитку сільського (зеленого) туризму туризму.

Методи дослідження. Основні наукові методи дослідження, які використовувались при роботі: аналіз літературних джерел та наукових публікацій, методи статистичного аналізу, географічного аналізу, що дозволило отримати систематичну й обґрунтовану інформацію про сільський (зелений) туризм у досліджуваному регіоні.

Апробація роботи та публікації. Положення бакалаврської роботи були представлені на IV Міжнародній конференції «Бізнес-аналітика: моделі, інструменти та технології», яка відбулася у місті Києві та отримали схвальні відгуки. Реквізити публікації: Миронов Ю., Готь Х., Поляк Я. Проблеми і перспективи розвитку екологічного туризму у світі та в Україні. *Бізнес-аналітика: моделі, інструменти та технології*: Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: НАУ, 2023. 548 с. С. 268-269.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків загальним обсягом 65 сторінок.

РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ СІЛЬСЬКОГО (ЗЕЛЕНОГО) ТУРИЗМУ

1.1. Сільський, аграрний, зелений та екологічний туризм: визначення понять

У сучасному світі все більше людей шукають нові способи відпочинку та відкриття для себе нових місць і культур. Туризм зростає в популярності, і разом з цим з'являються нові форми туристичної діяльності. Однією з них є сільський, зелений, аграрний та екологічний туризм. Проте, що саме означають ці поняття і як вони відрізняються одне від одного?

У Законі України «Про туризм» (стаття 4) [15] виділено сільський, зелений (екологічний) види туризму, проте не дано їх визначень.

На думку Н. М. Самолюк, організаційними формами сільського туризму є такі (рис. 1.1):

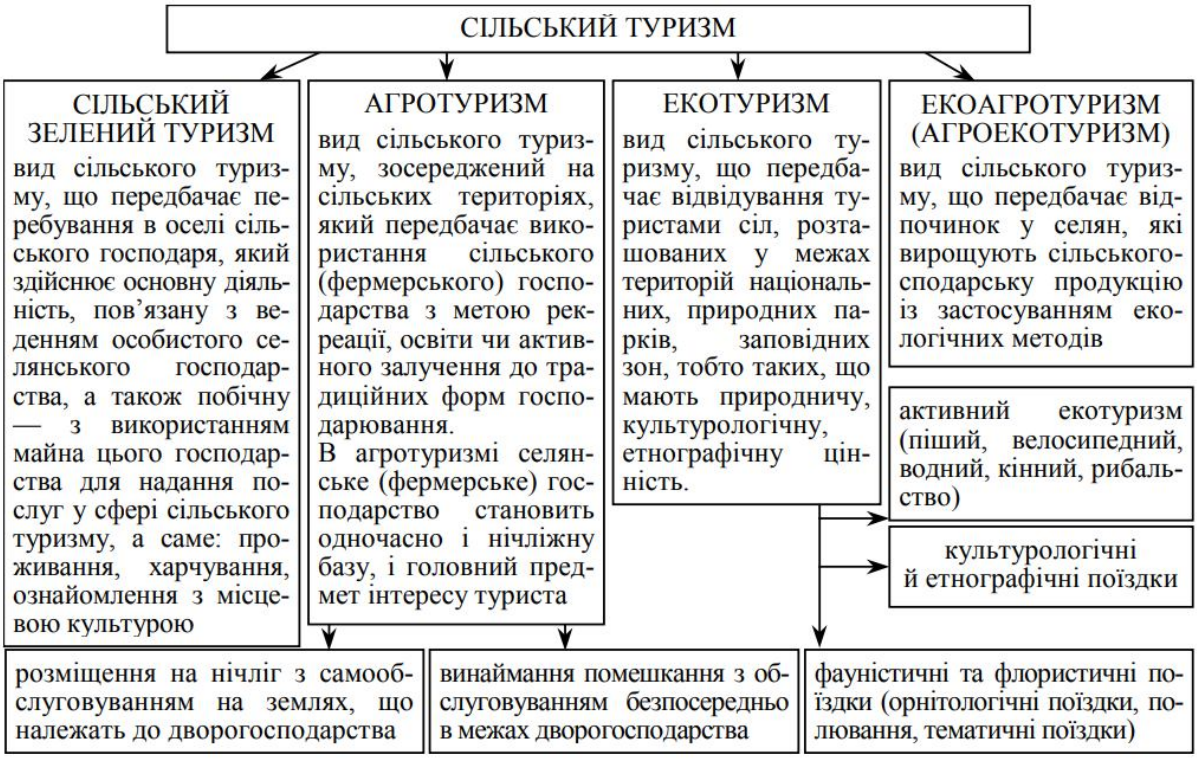

Рис. 1.1. Організаційні форми сільського туризму

Джерело: [39, с. 182].

Розглянемо сутність цих основних понять у сучасній туризмології.

Сільський туризм відноситься до форми туризму, яка передбачає відпочинок та подорожі в сільські райони. Головною метою сільського туризму є показати туристам життя та культуру сільських мешканців, а також надати можливість спробувати традиційні страви та заняття, які є властивими для сільського господарства. Цей вид туризму може бути корисним як для туристів, які хочуть відвідати тихі та спокійні місця, так і для сільських громад, які отримують додатковий прибуток від туризму.

Сільський (зелений) туризм – це поїздки з метою відвідування сільської місцевості задля відпочинку та/або організації розваг у екологічно чистих (порівняно з містами) місцевостях [27].

Сільський туризм має свої переваги та недоліки, які варто враховувати перед вибором такої подорожі. Головними перевагами сільського туризму є такі:

1. Природа та спокій. Сільські райони зазвичай мають красиві природні ландшафти, чисте повітря та тихе середовище. Це ідеальне місце для відпочинку від шуму та стресу міського життя.

2. Автентичність. Сільські громади зберігають свою унікальну культуру, традиції та спосіб життя. Туристи можуть отримати поглиблене розуміння місцевої культури, шляхом спілкування з місцевими жителями та відвідування традиційних заходів.

3. Екологічна свідомість. Чимало сільських господарств займаються екологічно чистим, органічним виробництвом та ставляться до навколишнього середовища з повагою і турботою. Відвідувачі мають можливість побачити, як працюють ці господарства та спробувати натуральні, свіжі продукти.

4. Активний відпочинок. Сільські райони часто пропонують різноманітні види активного відпочинку, такі як піший туризм, велосипедні прогулянки, кінно-верхова їзда та риболовля. Це ідеально підходить для любителів природи та активного способу життя.

Разом із тим, така форма відпочинку як сільський туризм не позбавлена, на нашу думку, і певних слабких сторін, а саме:

1. Віддаленість. Сільські райони зазвичай розташовані далеко від міст та головних туристичних центрів. Це може вимагати тривалої поїздки та значних витрат на транспорт.

2. Обмежена інфраструктура. У сільських районах може бути обмежений доступ до розваг, ресторанів й інших послуг, які легко можна знайти в містах. Туристам може бути складно знайти різноманітні розваги на свій смак.

3. Відсутність масових туристичних атракцій. У сільських районах може бути менше туристичних атракцій, ніж у містах. Це може бути плюсом для тих, хто шукає спокій та тишу, але може бути недоліком для тих, хто бажає більш розгалужених розваг.

4. Потреба в підготовці та плануванні. Сільський туризм може вимагати більшої підготовки та планування з боку туристів. Наприклад, необхідно заздалегідь забронювати проживання та досліджувати місцеві визначні пам’ятки, щоб забезпечити цікавість та комфортність подорожі.

Аграрний туризм, як і сільський туризм, передбачає відпочинок та подорожі в сільські райони. Однак, він має більшу специфіку, оскільки його головною метою є ознайомлення туристів з аграрним господарством. Туристи можуть відвідати ферми, плантації, виноградники та інші аграрні об’єкти, де вони матимуть можливість побачити, як вирощуються та переробляються сільськогосподарські продукти. Цей вид туризму може бути особливо цікавим для людей, які цікавляться сільськогосподарським виробництвом та хочуть випробувати або просто побачити його в дії.

Цей вид туризму особливо сприяє розвитку сільськогосподарських регіонів, стимулюючи економіку та підтримуючи збереження природних ресурсів та традиційного способу життя [6].

Зелений туризм є формою туризму, яка передбачає відпочинок на природі, зелених територіях, зокрема, й у сільській місцевості. Тому часто

зелений туризм вважають синонімом до терміну «сільський туризм», хоча зелений має дещо інше трактування. В контексті даної роботи ми користуватимемося терміном сільський (зелений) туризм і матимемо на увазі різні напрями подорожей та відпочинку, які охоплює цей термін.

Зелений туризм та сільський туризм є різними напрямками в туристичній галузі, які мають свої характерні особливості та відмінності. Зелений туризм, також відомий як екологічний туризм або екотуризм, спрямований на збереження природи та охорону довкілля, тоді як сільський туризм фокусується на розвитку сільських громад та підтримці сільського господарства.

Відмінності між зеленим та сільським туризмом наведені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Відмінності між сільським та зеленим туризмом

№	Критерій порівняння	Зелений туризм	Сільський туризм
1.	фокус	спрямований на збереження природи та охорону довкілля	фокусується на розвитку сільських громад та підтримці сільського господарства
2.	місце	природні об’єкти, національні парки, заповідники	сільські райони та сільські господарства
3.	активності	активний відпочинок на природі, такий як піші прогулянки, велосипедні прогулянки та рафтинг	надає можливість досліджувати сільське господарство, брати участь у фермерських роботах та інших сільських активностях
4.	економічний вплив	сприяє збереженню природи та підтримці місцевих економік	сприяє розвитку сільських громад та підтримці сільського господарства

Авторська розробка

Зелений туризм та сільський туризм є двома дещо відмінними напрямками в туристичній галузі, які мають свої характерні особливості та відмінності. Зелений туризм спрямований на збереження природи та охорону довкілля, тоді як сільський туризм фокусується на розвитку сільських громад та підтримці сільського господарства. Але обидва напрямки сприяють розвитку туризму та підтримці місцевих економік, хоча і мають свої власні особливості та акценти.

Із терміном зелений туризм тісно пов'язаний екологічний туризм (екотуризму), який є формою туризму, яка ставить перед собою захист та збереження природи та довкілля, подібно до зеленого туризму. Однак, екологічний туризм фокусується на вивченні та розумінні екосистем та біорізноманіття. Він включає екскурсії до заповідників, охоронних територій, лісів, джунглів та інших природних об'єктів, де туристи можуть набути знань про різноманіття життя на планеті та про проблеми його збереження. Екологічний туризм має на меті зберегти та відновити природне середовище та сприяти сталому розвитку.

На думку О. Ю. Дмитрука, екологічний туризм, є формою активного відпочинку з екологічно значущим наповненням – особливий інтегруючий напрямок рекреаційної діяльності людей, що будують свої взаємовідносини з природою та іншими людьми на основі взаємної вигоди, взаємоповаги та взаєморозуміння. Туристи отримують від такого спілкування з природою певний фізичний, психологічний, інтелектуальний та емоційний запас міцності та здоров'я, а природа при цьому зазнає мінімальних оборотних впливів і втрат, місцеві мешканці отримують соціальні та економічні стимули до збереження природи та традиційного природокористування [12].

Екологічний туризм базується на принципах сталого розвитку, що означає врахування потреб сучасного покоління, не посягаючи при цьому на можливості майбутніх поколінь. Це означає, що екологічний туризм

спрямований на збереження екосистем, збалансоване використання природних ресурсів, підтримку місцевої економіки та культури.

Одним із основних принципів екологічного туризму є мінімізація негативного впливу на навколишнє середовище. Туристи, які обирають екологічний туризм, активно долучаються до захисту природи та збереження біорізноманіття. Вони дотримуються правил поведінки в природних заповідниках та парках, не залишають сміття, не використовують шкідливі речовини та не завдають шкоди тваринам і рослинам.

Екологічний туризм також сприяє розвиткові місцевої економіки та збереженню культурно-історичного спадку. Туристи, які відвідують екологічні місця, активно спілкуються з місцевими жителями, підтримують традиційні ремесла та продукти місцевого виробництва. Вони також відвідують історичні та культурні пам’ятки, що сприяє збереженню та відновленню цих об’єктів.

Одним із символів екологічного туризму є екотуристичні об’єкти, такі як національні парки, заповідники та біосферні резервати. Вони є осередками біорізноманіття та надзвичайно важливими для збереження природи. Туристи, які відвідують ці об’єкти, можуть насолоджуватися красою природи, але при цьому не завдають їй шкоди.

Екологічний туризм має багато переваг. Він сприяє збереженню природи, залученню туристів та розвитку місцевої економіки. Туристи, які обирають екологічний туризм, отримують можливість насолоджуватися природними красотами, дізнаватися про природу та культуру різних регіонів, а також відчувати себе часткою природного середовища.

Проте з екологічним туризмом пов’язані певні загрози. Надмірне відвідування туристами деяких природних об’єктів може завдати шкоди екосистемам та природним ресурсам. Тому важливо балансувати потреби туристів та захист природи, розробляти плани розвитку туризму з

урахуванням екологічних принципів і залучати місцевих жителів до прийняття рішень.

Загалом екологічний туризм має великий потенціал для розвитку туристичної галузі та збереження природи. Він сприяє сталому розвитку, підтримці місцевих громад та залученню туристів з усього світу. Важливо продовжувати працювати над розвитком екологічного туризму та пропагандуванням екологічної свідомості серед туристів та місцевого населення. Тільки в такий спосіб ми зможемо зберегти природу для майбутніх поколінь та насолоджуватися її красою нинішнім.

Таким чином, сільський, зелений, аграрний та екологічний туризм є різними формами туристичної діяльності, які мають свої особливості та цілі. Сільський туризм спрямований на показ життя та культури сільських мешканців, зелений туризм – на захист природи та довкілля, аграрний туризм – на ознайомлення з аграрним господарством, а екологічний туризм – на вивчення та розуміння екосистем та біорізноманіття. Кожен з цих видів туризму має свою важливу роль у розвитку туристичної галузі та збереженні природних ресурсів.

1.2. Сільський (зелений) туризм як чинник сталого розвитку сільських територій

Сільський (зелений) туризм є одним із найважливіших чинників сталого розвитку сільських територій у сучасному світі. Він спрямований на розвиток сільських господарств, підтримку місцевих громад та збереження культурно-історичного спадку.

Поняття сталого розвитку є одним із ключових понять сучасного світу і сучасної науки. Воно використовується в різних сферах, включаючи економіку, екологію, соціальну справедливість та інші. Стале розвиток означає забезпечення потреб сучасного покоління без посягання на можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби.

Основними принципами сталого розвитку є екологічна стійкість, економічна ефективність та соціальна справедливість. Це означає, що розвиток має відбуватися з урахуванням потреб природи, без зруйнування екосистем та забезпеченням збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь. Економічна ефективність передбачає створення умов для стабільного економічного зростання, стимулювання інновацій та забезпечення рівності доступу до економічних можливостей. Соціальна справедливість означає, що розвиток має бути справедливим та рівним для всіх людей, без нерівностей у доступі до основних потреб, освіти, охорони здоров’я та інших соціальних послуг.

Сталий розвиток передбачає не тільки захист природи та збереження ресурсів, але й урахування соціальних та економічних аспектів. Це означає, що розвиток має бути глобальним та системним, враховуючи взаємозв’язки та взаємозалежності між різними сферами життя. Наприклад, забезпечення доступу до чистої води та санітарії може покращити життєві умови та здоров’я людей, а також підвищити їхню продуктивність та економічний розвиток.

Одним із ключових аспектів сталого розвитку є збалансованість між економічними, соціальними та екологічними цілями. Це означає, що прийняття рішень повинно враховувати не тільки економічні переваги, але й соціальну справедливість та екологічні наслідки. Наприклад, розташування промислового підприємства повинно враховувати не тільки економічну доцільність, але й вплив на здоров'я людей та стан навколишнього середовища.

У світі, де зростає населення та зменшуються природні ресурси, питання сталого розвитку стають все більш актуальними. Необхідно приймати рішення, які забезпечать не тільки сьогодення, але й майбутнє нашої планети та майбутніх поколінь. Сталий розвиток вимагає співпраці між урядами, громадськими організаціями та громадянами для досягнення спільних цілей.

Глобальні цілі сталого розвитку наведено у **додатку А**.

Поняття сталого розвитку є ключовим для забезпечення збалансованого розвитку, зокрема і туристичної галузі, що враховує потреби сучасного покоління, не втрачаючи при цьому можливостей майбутніх поколінь. Це означає забезпечення екологічної стійкості, економічної ефективності та соціальної справедливості. Зростання свідомості та співпраця у всіх сферах життя є ключем до досягнення сталого розвитку та створення кращого майбутнього для всіх.

Концепція сталого розвитку туризму – це стратегічний підхід до розвитку туристичної галузі, який забезпечує збалансований розвиток, збереження природних та культурних ресурсів, а також задоволення потреб сучасних та майбутніх поколінь. Ця концепція базується на принципах екологічної, економічної та соціальної стійкості, а також враховує вплив туризму на природне середовище, місцеві спільноти та економіку [28].

Один із основних принципів концепції сталого розвитку туризму – це збереження природних ресурсів та біорізноманіття. Туризм може мати

негативний вплив на природне середовище, включаючи забруднення води та повітря, втрату органічної різноманітності та знищення екосистем. Тому важливо впроваджувати екологічно чисті технології та практики, обмежити використання природних ресурсів та забезпечити їх відновлення.

Ще одним принципом концепції є збереження культурної спадщини та підтримка місцевих спільнот. Туризм може вплинути на зміну традицій та культурних цінностей місцевих жителів, а також на економічну нерівність та соціальне напруження. Тому важливо враховувати інтереси та потреби місцевих спільнот у процесі розвитку туризму, сприяти збереженню культурної спадщини та підтримувати традиційні промисли та ремесла.

Економічна стійкість є ще одним важливим принципом концепції сталого розвитку туризму. Туризм може стати джерелом економічного зростання та розвитку, створюючи нові робочі місця та збільшуючи дохід місцевих громад. Однак, важливо забезпечити справедливий розподіл доходів та користі від туризму, а також підтримувати малі та середні підприємства та місцевих підприємців.

Для реалізації концепції сталого розвитку туризму необхідна співпраця всіх зацікавлених сторін, включаючи урядові органи, туристичні компанії, місцеві громади та нерухомість власників. Вони повинні працювати разом для розробки та впровадження стратегій та політик, спрямованих на стале розвиток туризму.

Величезний потенціал туризму як інструменту сталого розвитку вже виявлений у багатьох країнах світу. Туризм може стати ключовою галуззю, яка сприятиме економічному розвитку, збереженню природних та культурних ресурсів, а також покращенню якості життя місцевих спільнот. Однак для досягнення цих цілей необхідно активно впроваджувати концепцію сталого розвитку туризму та підтримувати цей підхід на всіх рівнях – від індивідуальних підприємств до міжнародних організацій.

Сільський (зелений) туризм є одним із найбільш актуальних напрямків туристичної галузі. Він базується на принципах сталого розвитку, що означає збереження природи та культурної спадщини, забезпечення економічного добробуту місцевих громад. Саме сільський туризм відноситься до форм туризму, які спрямовані на відвідування сільських територій та пізнання сільського життя та традицій. Він надає можливість туристам насолоджуватися природою, дізнаватися про сільське господарство та культуру, а також відвідувати місцеві пам’ятки та заходи.

Сільський туризм має великий потенціал для розвитку сільських територій. Він залучає багато туристів, що приносить дохід місцевим господарствам та підтримує економічний добробут місцевих громад. Туристи також підтримують місцеве виробництво та ремесла, що сприяє збереженню культурно-історичного спадку.

Для розвитку сільського туризму необхідно виявити потенціал сільських територій та розвивати відповідну інфраструктуру. Це може включати створення туристичних маршрутів, розвиток гостьових будинків та агротуризму, а також організацію культурних заходів та фестивалів.

Сільський туризм відіграє важливу роль у залученні місцевого населення до розвитку та участі в туристичних проектах. Він сприяє збереженню культурної спадщини та традицій, оскільки туристи активно спілкуються з місцевими мешканцями та дізнаються про їхні звичаї та ремесла.

Зелений (екологічний) туризм сприяє збереженню природи та створенню екологічно чистих продуктів. Місцеві господарства, які залучені до сільського туризму, часто використовують екологічні методи вирощування продукції, що дозволяє зберегти ґрунти та водні ресурси.

Незважаючи на багато переваг, сільський (зелений) туризм також стикається з певними проблемами. Надмірне відвідування деяких природних об’єктів може призвести до негативного впливу на довкілля та нищення природних ресурсів. Тому важливо розробляти плани розвитку

туризму з урахуванням екологічних принципів та залучати місцевих жителів до процесу прийняття рішень.

Загалом сільський (зелений) туризм має величезний потенціал для розвитку сільських і природних територій, а також збереження культурно-історичної спадщини територій. Він сприяє сталому розвиткові, підтримці місцевих громад та залученню туристів з усього світу. Важливо продовжувати працювати над розвитком сільського (зеленого) туризму та залученням місцевого населення до участі в туристичних проектах. Тільки таким чином ми зможемо забезпечити сталий розвиток сільських територій та зберегти їх для майбутніх поколінь.

1.3. Світовий досвід розвитку сільського (зеленого) туризму

Вперше явище сільського туризму з’явилося наприкінці ХХ-го століття, коли люди почали шукати альтернативні місця для відпочинку від шумного міського життя. Сільські райони виявилися ідеальними місцями для відпочинку, оскільки вони пропонують спокій, тишу та природу.

Світовий досвід розвитку сільського туризму вказує на те, що цей вид туризму може стати великим джерелом доходу для сільських громад. Країни, такі як Німеччина, Франція, Італія, Іспанія, Польща активно розвивають сільський туризм, залучаючи мільйони туристів щороку. Ці країни вкладають значні кошти в покращення інфраструктури, рекламу та просування сільського туризму, що приносить значний економічний виграш.

Одним із прикладів успішного розвитку сільського туризму є Німеччина. Країна відома своїми мальовничими селами, пивоварнями, виноробними господарствами та фермами. Німецькі села приваблюють туристів своєю архітектурою, традиціями та культурою. Деякі села навіть спеціалізуються на певних видах туризму, наприклад, виноробство або гастрономічний туризм.

Італія також відома своїми мальовничими селами та господарствами, де туристи можуть насолоджуватися природою, куштувати місцеві страви та вина, а також знайомитися з традиціями та культурою країни. Села Тоскани та Амальфі зарекомендували себе як відомі туристичні напрямки для сільського туризму.

Франція відома своїми мальовничими селами, особливо в регіоні Прованс. Туристи можуть відвідати лавандові поля, смакувати французькі страви та вина, а також насолоджуватися атмосферою сільського життя.

Іспанія також активно розвиває сільський туризм. Країна відома своїми сонячними пляжами, але також має багато мальовничих сільських районів, де туристи можуть насолоджуватися природою, спробувати місцеві страви та вина, а також зануритися в місцеву культуру.

Сільський туризм є однією з найпопулярніших форм туризму також і у Польщі. Він надає можливість відвідувачам насолоджуватися природою, знайомитися з місцевою культурою та традиціями, а також відпочити від міської метушні. Розвиток цієї галузі туризму в останні роки став пріоритетом для уряду та місцевих органів влади.

Однією з основних причин популярності сільського туризму є його екологічна та екологічно-орієнтована спрямованість. Сільські райони Польщі пропонують відвідувачам можливість провести час на свіжому повітрі, насолодитися чистими річками та озерами, а також поспостерігати за життям тварин і рослин. Крім того, сільські господарства та садиби відкривають двері для туристів, щоб познайомитися з сільським господарством, виробництвом молока, сиру, меду й інших сільськогосподарських продуктів.

Одним із ключових аспектів розвитку сільського туризму в Польщі є створення інфраструктури, що задовольнятиме потреби відвідувачів. Уряд та місцеві органи влади активно вкладають кошти в розбудову готелів, гостьових будинків, ресторанів та інших закладів громадського харчування. Метою є забезпечення комфортного перебування туристів та створення робочих місць для місцевого населення.

Багато сільських господарств також перетворюються на агро-туристичні комплекси, де відвідувачі можуть проживати та брати участь у сільськогосподарських роботах, майстер-класах, якісно проводити свій відпочинок. Такі садиби надають повний спектр послуг: від проживання та харчування до організації екскурсій та розважальних заходів.

Крім того, уряд Польщі активно просуває сільський туризм на міжнародному рівні, залучаючи іноземних туристів до відвідування країни. Для цього проводяться маркетингові кампанії, організовуються виставки та відвідування для іноземних туроператорів. Такі заходи сприяють популяризації Польщі як сільського туристичного напрямку та залученню іноземних інвестицій у цю сферу. Сільський туризм у Польщі має великий потенціал для подальшого росту та розвитку, і сприяє популяризації країни як однієї з найпривабливіших туристичних дестинацій у Європі [34].

Зростання популярності сільського туризму також може мати позитивний екологічний вплив, оскільки туристи, відвідуючи села та ферми, можуть більше дізнатися про стале сільське господарство та екологічні методи вирощування їжі.

Зелений туризм, також відомий як екологічний, екотуризм або природний туризм, є однією з динамічно зростаючих галузей туризму у Польщі. Він спрямований на збереження природи та культурного спадку регіонів, які відвідуються туристами. Він прагне зменшити негативний вплив туризму на природу та місцеву спільноту, пропонуючи туристам можливості для вивчення та насолоди природними та культурними ресурсами без їх пошкодження.

Одним із найважливіших аспектів зеленого (екологічного) туризму є збереження біорізноманіття. Багато природних об’єктів та екосистем у світі знаходяться під загрозою знищення через зростання туристичного потоку. Екологічний туризм спрямований на забезпечення сталого розвитку та збереження природних ресурсів, зокрема шляхом впровадження заходів з охорони та відновлення довкілля.

Окрім цього, зелений (екологічний) туризм також сприяє розвиткові місцевих економік. Він створює нові робочі місця для місцевих жителів та сприяє розвитку інфраструктури в регіонах, які раніше були мало розвинуті. Такі туристичні підприємства, як готелі, ресторани та туристичні агентства, створюють робочі місця для місцевих жителів, а

також сприяють розвитку інших галузей, таких як сільське господарство та ремесла.

Зелений (екологічний) туризм також має і соціальні вигоди. Він сприяє зближенню різних культур та сприяє розвитку розуміння та поваги до інших культур. Це може вплинути на покращення відносин між країнами та сприяти збереженню миру та стабільності у світі.

Дослідник Чеглей В.М. наводить приклади розвитку сільського (зеленого) туризму в економічно розвинутих країнах світу (рис. 1.2):

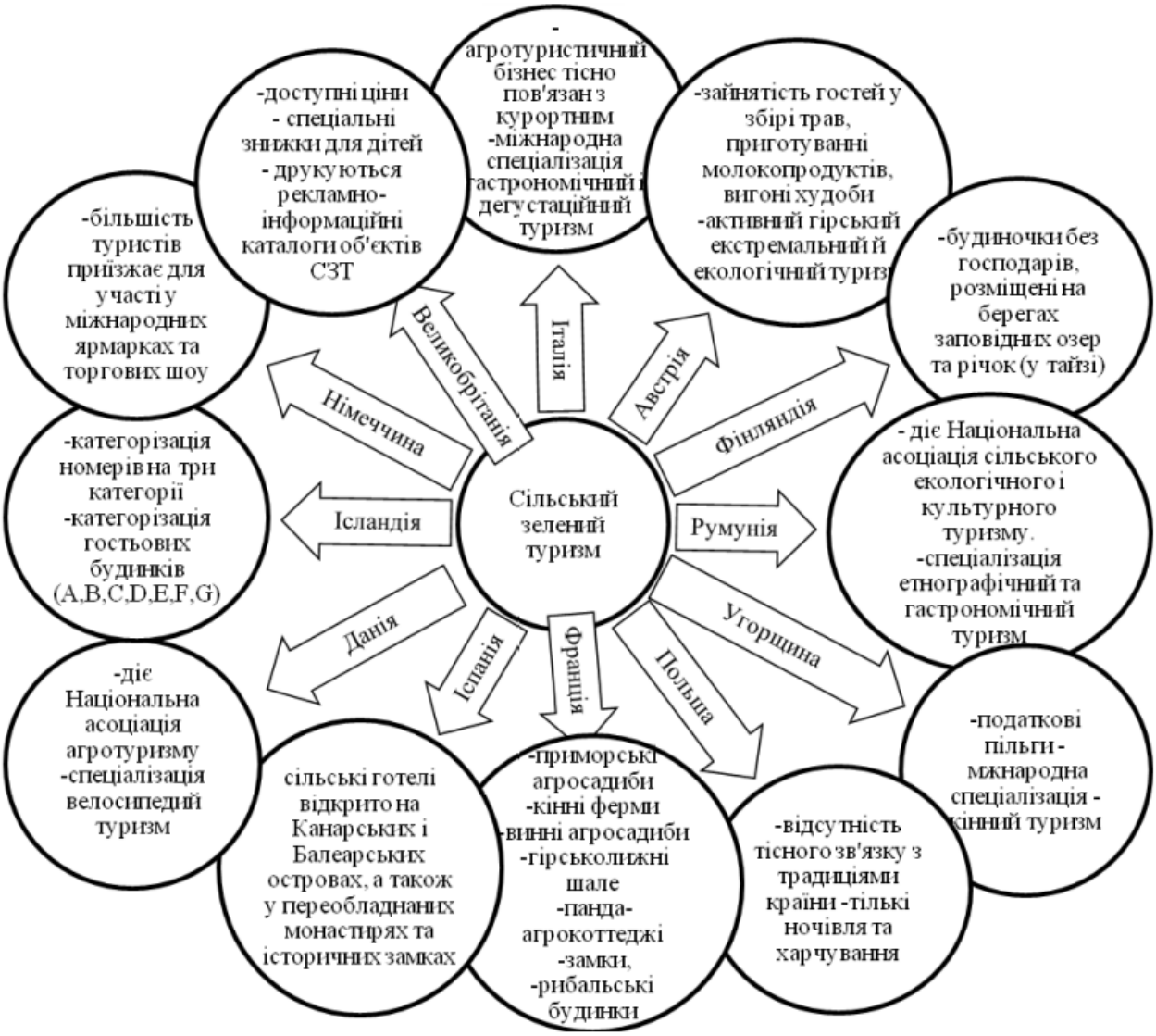

Рис. 1.2. Особливості організації сільського зеленого туризму у різних країнах

Джерело: [45, с. 206]

Світовий розвиток зеленого (екологічного) туризму відбувається не тільки в розвинутих країнах, але і в країнах з економікою, яка розвивається. Це стимулює економічний розвиток та підвищує рівень життя місцевих спільнот. Країни, які мають багатий природний потенціал, такі як Коста-Рика, Нова Зеландія та Ісландія, стали прикладами успішного розвитку екологічного туризму.

Проте, розвиток екологічного туризму у країнах світу виявив різного роду проблеми. Зростання туристичного потоку може призвести до перевантаження природних об’єктів та екосистем, що може призвести до їх руйнування. Також існує ризик забруднення природного середовища внаслідок неправильного поводження туристів.

З метою забезпечення сталого розвитку туризму важливо впроваджувати екологічні стандарти та рекомендації для туристів та туристичних підприємств. Туристам слід дотримуватися правил поведінки в природному середовищі, не залишати сміття та не завдавати шкоди природним об’єктам. Туристичні підприємства повинні впроваджувати екологічні практики, такі як використання відновлюваних джерел енергії та впровадження систем управління довкіллям.

Усі ці приклади свідчать про те, що як сільський, так і зелений туризм має великий потенціал для розвитку і може стати важливим економічним сектором для сільських громад. Важливо вкласти кошти в покращення інфраструктури, рекламу та просування сільського туризму, а також підтримувати місцевих підприємців та виробників.

Таким чином, світовий досвід розвитку сільського (зеленого) туризму свідчить про те, що цей вид туризму має великий потенціал для економічного та соціокультурного розвитку сільських районів. Важливо розуміти, що розвиток сільського туризму потребує інвестицій та підтримки з боку держави та місцевих органів влади, але в результаті це може принести значний економічний виграш та покращення якості життя

місцевих громад. Розвиток екологічного туризму є важливим кроком у збереженні природи та сприянні сталому розвитку. Він має значний потенціал для забезпечення економічного розвитку, збереження біорізноманіття та сприяння міжкультурному розумінню. Однак, впровадження екологічних стандартів та правил є важливим для забезпечення сталого розвитку галузі туризму.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО (ЗЕЛЕНОГО) ТУРИЗМУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

2.1. Загальна характеристика туристично-рекреаційного потенціалу Карпатського регіону України

Ринок туристичних послуг регіону Українських Карпат є одним із найрозвинутіших і найперспективніших у країні. Цей регіон приваблює туристів з усього світу своєю неповторною красою природи, розмаїттям культурно-історичних пам'яток та можливостями для активного відпочинку.

Природа Українських Карпат вражає своєю величчю і різноманітністю. Гірські хребти, річки, озера, водоспади, ліси – усе це створює неповторну атмосферу ідеальну для відпочинку на природі. Туристи можуть насолоджуватися красою Карпат, гірськими прогулянками, велосипедними поїздками, риболовлею, збором грибів, туристичними походами та багатьма іншими видами активного відпочинку.

Ліси Українських Карпат характеризуються високою продуктивністю. Для деяких деревних порід середньорічне накопичення біомаси лише стовбурової деревини та гілок (без урахування органічної маси коренів, підліску, підліску та трав'яного покриву) становить 5,8-8,2 $м^3$/га. Ліси в Карпатах щороку поглинають 12,8 млн. тонн вуглекислого газу та виділяють 9,8 млн. тонн кисню. У середньому 1 га лісу щорічно поглинає 8 тонн вуглекислого газу і виділяє 6,1 тонни кисню [8, с. 31].

З розвитком індустріалізації та урбанізації естетичний ефект природи та лісів стає все більш значущим. Емоційно-психологічний вплив лісу визначається його естетичними якостями. Вони виникають через сприйняття людиною краси і життєвої сили лісових ландшафтів, різноманітності насаджень. Яка б не була мета, перше, що бачить людина,

потрапляючи в ліс, це його загальний вигляд, навколишні дерева і кущі, густу траву.

Карпатський ліс має багатий і різноманітний тваринний світ. Тільки хребетних тут налічується 435 видів. Тут поширені всі основні групи тварин: ссавці, птахи, рептилії, земноводні. У Карпатах налічується 74 види ссавців, що становить майже 77 % від загальної чисельності ссавців України. До них відносяться копитні, комахоїдні, гризуни, кажани і, звичайно, м'ясоїдні.

У Карпатах зустрічаються ліси дубових, букових, ялицевих, смерекових, дубово-буково-ялицевих, буково-ялицево-ялицевих порід дерев, а також чистих мішаних лісів з граба, берези, тополі, вільхи. І кожен ліс привабливий по-своєму. Багата та різноманітна «зелена скарбниця» Карпат. Лише вищі спорофіти та квіткові рослини містять понад 2000 видів флори. Найбільшу цінність представляють судинні квіткові рослини – дерева, кущі і трав'янисті рослини, яких налічується близько 15 тис. видів. Це все природні ресурси, харчова, медична, технологічна сировина. Близько 350 видів дикорослих рослин мають лікувальні властивості і широко використовуються в народній медицині (офіційно лікарськими визнані понад 200 видів). Приблизно 20 видів рослин містять дубильні речовини, а 18 видів містять пігменти [8, с. 32].

Українські Карпати володіють потужним потенціалом щодо поширення різноманітних видів туризму. Вигідне географічне положення у центрі Європи разом із потужним історико-культурним та природно-ресурсним потенціалом розкривають можливості для розвитку сільського (зеленого) туризму, санаторно-курортного лікування, а також пасивного відпочинку [21, с.14].

На Закарпатті на основі використання хлоридно-натрієвих, натрієво-кальцієвих, а також гідрогенно-карбонатно-натрієвих вод функціонують санаторії «Карпати», «Верховина», «Поляна», «Шаян», «Сонячне Закарпаття», «Синяк», «Квітка полонини», «Гірська Тиса». У Прикарпатті

особливою популярністю користуються курорти Моршин і Трускавець, мінеральні води яких успішно використовуються при профілактиці й лікуванні захворювань нирок, органів травлення, печінки. В Івано-Франківській області найбільше значення мають дестинації Яремче, Ворохта, Черче та Косів. У Чернівецькій області є кліматичні санаторії. Прикарпатські санаторії та санаторні комплекси щорічно надають можливість оздоровитися понад 700 тис. осіб [9, с. 111].

Санаторії, готелі, бази відпочинку, дитячі табори та інші заклади, розташовані в лісах Карпат або поблизу них, пропонують людям стаціонарну реабілітацію. Щороку вони оздоровлюють понад 200 тисяч людей. Однак найбільшою популярністю користуються нефіксовані або самодіяльні відпустки на природі чи в лісі. Влітку тисячі людей на вихідних прямують на відпочинок на природу або до лісу.

Використання лісів для широкомасштабної рекреаційної діяльності невпинно зростає. Удосконалення громадського транспорту, збільшення кількості транспортних засобів особистого користування, будівництво нових доріг – усе це значно розширило можливості нестаціонарного відпочинку.

У Карпатах переважає спортивно-туристичний відпочинок, який поєднує спорт, туризм, полювання та рибальство. В цьому плані туристів обслуговують 14 спортивних баз і таборів, 36 туристичних баз та їх філій і притулків. Щороку в Карпати приїжджає близько 2 мільйонів туристів з усієї країни. Основною спортивною базою державного значення є «Україна» у Ворохті. Провідні туристичні бази – «Прикарпаття», «Гуцульщина», «Срібний водоспад», «Карпатські зорі» в Івано-Франківській області; «Зоря», «Латориця», «Нарцис», «Трембіта», «Тиса», «Говерла» – на Закарпатті. Туристичний маршрут національного значення веде через мальовничі гірські ліси до найвищої гори нашої країни – Говерла.

У Карпатському регіоні завжди були сприятливі умови для полювання та рибальства, але ці види рекреаційної діяльності є дещо обмежені відповідним періодом і конкретним місцем розташування.

Найбільш масовим є так-званий утилітарний відпочинок, який поєднує аматорське збирання грибів, дикорослих ягід, горіхів, лікарських рослин і квітів з відпочинком у лісі/на природі. Цей вид відпочинку охоплює більшість лісів, від передгір'я до високогір'я Карпат.

Пізнавальні екскурсії та розваги також досить поширені в Карпатах і їх основною метою є духовний розвиток людини та збагачення її знань про живу і неживу природу, світ рослин і тварин. Такий варіант відпочинку здійснюється переважно шляхом організації екскурсій до ботанічних садів, лісопарків, пам'яток природи, природних об'єктів, національних природних парків. Туристи виявляють великий інтерес до багатих краєзнавчих, історичних та архітектурних пам'яток Карпат. Для пізнавального відпочинку в різних лісових масивах створюють пізнавальні або навчальні стежки. Першу таку стежку створили на території Дрогобицького лісництва.

У Карпатах найбільшими бальнеологічними курортними комплексами є Трускавець і Моршин у Львівській області, а також санаторні комплекси «Поляна», «Сонячне Закарпаття» та «Квітка полонини» на Закарпатті, оточені великими площами лісового масиву.

Важливе значення для пізнавальної рекреації мають пам'ятки живої і неживої природи, заказники, заповідні урочища та інші цінні природні і штучно створені об'єкти. Сьогодні в Карпатах налічується 39 державних заказників, 29 місцевого значення загальною площею понад 44 тис. га, 99 заповідних урочищ (8,8 тис. га), 22 пам'ятки природи державного (0,8 тис. га) і 142 пам'ятки природи місцевого значення (1,2 тис. га). Багато дендраріїв, дендропарків і арборетумів, де зібрані цінні колекції не тільки представників місцевої дендрофлори, але й з інших регіонів нашої країни і зарубіжних країн [8, с. 33].

Крім природних атракцій і красот, регіон Українських Карпат також славиться багатством культурно-історичних пам'яток. Тут можна знайти старовинні замки, церкви, монастирі, музеї, які розповідають про багату історію та культуру країни.

Регіон Українських Карпат належить до найбагатших в Україні територій на пам'ятки історії та культури, найстаріші серед яких розташовані в районі річки Дністра та на Закарпатті. На території чотирьох областей взято під охорону понад 6 тисяч пам'яток архітектури IX-XIX ст., серед яких особливе місце займають споруди Львова, Жовкви, Підгірців, Галича, Хотина, Чернівців, Ужгорода, Мукачева та ін. Туристи можуть відвідати такі визначні місця, як Замок Паланок у Мукачеві, Ужгородський замок, Гуцульський етнографічний музей та багато інших.

Світову славу здобула дерев'яна архітектура Карпат XIV-XIX ст. В регіоні є низка археологічних пам'яток міжнародного значення - трипільські поселення на Дністрі, старослов'янські городища в Стільському, Пліснеську, Звенигороді, Василеві, Непоротові, Рухотині; залишки стародавнього Галича в Крилосі, руїни скельних фортець у Спасі, Уричі, Розгірче, Бубнищі [21, с.14].

Одним із важливих факторів успішного розвитку туристично-рекреаційного потенціалу в Українських Карпатах є розвиток інфраструктури. В останні роки було побудовано багато готелів, гостьових будинків, кемпінгів, глемпінгів, ресторанів та інших об'єктів, які задовольняють потреби туристів. Також розвивається мережа туристичних агентств і операторів, які надають різноманітні послуги – від організації туру до бронювання готелю і трансферу. Ринок туристичних послуг регіону Українських Карпат також активно використовує можливості Інтернету. Багато туристичних компаній пропонують онлайн-бронювання готелів, екскурсій, транспорту та інших послуг. Туристи можуть зручно планувати свої поїздки, порівнювати ціни і отримувати всю необхідну інформацію перед від'їздом.

Успішність ринку туристичних послуг Українських Карпат також прямо залежить від активної промоції регіону як туристичного напрямку. Держава та місцеві органи самоврядування вкладають значні зусилля в рекламу та популяризацію Карпат як туристичної дестинації. З’являються рекламні кампанії, участь у туристичних виставках, організація спеціальних заходів та фестивалів.

Загалом, ринок туристичних послуг регіону Українських Карпат має великий потенціал для подальшого розвитку. Природні атракції, культурно-історичні пам’ятки, розвинена інфраструктура та активна промоція створюють унікальні передумови для туристичного бізнесу. Регіон приваблює все більше туристів з різних країн світу і стає популярним напрямком для відпочинку та подорожей.

2.2. Дослідження стану та проблем розвитку сільського (зеленого) туризму в регіоні

Як показало проведене нами дослідження, Українські Карпати – це унікальний регіон з багатими природними та культурними ресурсами. Вони є привабливим місцем для відпочинку та оздоровлення, а також для розвитку різноманітних видів туризму. Серед них особливе місце займає сільський (зелений) туризм.

Сільський туризм в Українських Карпатах має давню історію. Ще в XIX столітті в регіоні розвивалися курорти, які спеціалізувалися на лікуванні мінеральними водами. У XX столітті в Карпатах з'явилися перші гірськолижні курорти.

У сучасних умовах сільський туризм в Українських Карпатах активно розвивається. Це пов'язано з рядом факторів, зокрема:

- зростанням інтересу до екологічного та здорового способу життя;
- підвищенням рівня доходів населення;
- розвитком інфраструктури в регіоні.

На нашу думку, сільський туризм в Українських Карпатах має широкий спектр можливостей. Окрім відпочинку на селі він охоплює такі напрямки:

- оздоровчий туризм. Карпатський регіон славиться своїми мінеральними водами, які мають лікувальні властивості. Крім того, в регіоні є можливість займатися гірськими лижами, кататися на велосипедах, ходити в походи та займатися іншими видами активного відпочинку;

- культурний туризм. Карпатський регіон має багатовікову історію та культуру. Туристи можуть відвідати місцеві музеї, церкви, замки та інші пам'ятки історії та культури. Крім того, в регіоні проводяться різноманітні культурні заходи, такі як фестивалі, ярмарки та інші;

- екологічний туризм. Карпатський регіон має унікальні природні ландшафти. Туристи можуть відвідати національні парки, заповідники (перелік наведено у **Додатку Б**) та інші природні об'єкти. Крім того, в регіоні є можливість займатися пішохідним туризмом, риболовлею та іншими видами активного відпочинку на природі.

Проведені науковцями А. А. Дюк, Н. І. Бурлака у 2018 році дослідження мотивації туристів показало, що головним мотивом вибору на користь сільського (зеленого) туризму в Українських Карпатах є спілкування із навколишнім середовищем (31 % респондентів) – рис. 2.1.

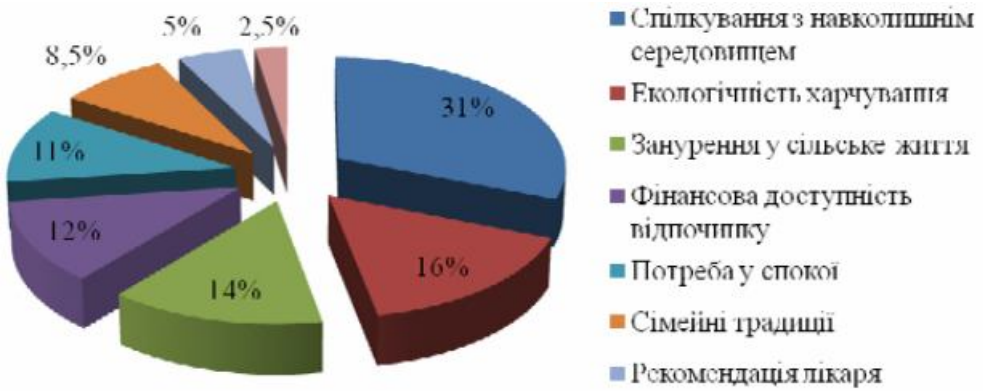

Рис. 2.1. Мотивація вибору сільського (зеленого) відпочинку

Джерело: побудовано за даними [13].

Значна частка (16 %) зазначає, що мотивом відпочинку є екологічність харчування. Занурення у сільське життя, пізнання звичаїв і традицій, брати участь у сільських розвагах є характерним для 14 % респондентів-туристів. 12 % – це фінансова доступність, 11 % – потреба у спокої, 8.5 % – сімейні традиції, 5 % – рекомендації лікаря, і 2.5 % – інші мотиви [13].

Для таких туристів сьогодні в Українських Карпатах існує велика кількість сільських садиб, які пропонують послуги з розміщення та харчування. Крім того, в регіоні розвиваються різноманітні екскурсійні програми, які дозволяють туристам ознайомитися з місцевими традиціями та культурою. Останнім часом щораз популярнішими стають глемпінги

[48]. Слово *глемпінг* означає гламурний кемпінг, по суті, це форма розміщення в покращених, комфортабельних наметах, будиночках, невеликих еко-готелях. Цей екологічний вид відпочинку є дуже популярним в Карпатах останні декілька років та має значні перспективи для розвитку. Приклади деяких глемпінгів з території Українських Карпат представлено у **Додатку В**.

Карпати пропонують низку дестинацій, де можна насолодитися затишком сільського життя, спробувати національну кухню й отримати незабутні враження.

Однією з таких дестинацій є Яремче. Розташоване в самому серці Карпат, це мальовниче місце приваблює туристів своїми водоспадами, гірськими озерами та величезними сосновими лісами. У Яремче можна відвідати традиційні гуцульські хати, можна скуштувати місцеві страви та вина. Також, село пропонує чимало активних видів відпочинку, таких як піший туризм, велосипедні прогулянки та верхова їзда.

Іншою популярною дестинацією сільського туризму є Ворохта. Розташоване на висоті 850 метрів над рівнем моря, смт. Ворохта відоме своїми гірськими пейзажами та величезними луками. Тут можна також побачити традиційні гуцульські хати, де можна познайомитися з місцевими жителями та їхніми традиціями. Селище також славиться своєю гастрономією, особливо варениками та сирниками. Для любителів активного відпочинку, Ворохта пропонує можливості для піших прогулянок, катання на лижах та санчатах, сходження на Говерлу, Шпиці.

Також варто відзначити село Верховина – ще одну популярну дестинацію сільського туризму в Карпатах. Знамените своїми гуцульськими обрядами та традиціями, Верховина приваблює туристів своєю аутентичністю. Тут можна відвідати музей гуцульської культури, де представлені різноманітні експозиції про місцеву історію та культуру. Крім цього, село пропонує можливості для активного відпочинку, такі як катання на лижах, катання на конях та піші прогулянки в гори.

Українські Карпати – це природний скарб, який варто зберегти та вивчати. Цей гірський ланцюжок, розташований у західній частині України, приваблює туристів своєю неповторною красою та багатством біорізноманіття. В останні роки все більше подорожуючих обирають зелений, екологічний туризм в Карпатах, щоб насолодитися чистим повітрям, мальовничими пейзажами та взаємодіяти з непорушеною природою.

Одна із найвідоміших дестинацій зеленого (екологічного) туризму в Карпатах – це Карпатський біосферний заповідник. Розташований на площі понад 500 тисяч гектарів, цей парк є одним з найбільших заповідників в Україні. Він включає в себе мальовничі гори, річки, озера та ліси, які є домівкою для багатьох рідкісних видів рослин і тварин, включаючи карпатського оленя, бурого ведмедя та грифа. Заповідник пропонує відвідувачам широкий спектр екологічних маршрутів із закономірними пунктами спостереження, де можна насолодитися природною красою та спостерігати за дикими тваринами.

Національний природний парк «Сколівські Бескиди» знаходиться у західній частині України, на території Львівської області. Ця природна «оаза» є одним з найбільших парків у країні і привертає увагу багатьох туристів своєю величезною біорізноманітністю та природною красою.

Парк розташований в околицях міста Сколе, у мальовничих Карпатах. Територія парку займає понад 356 кв.км. і включає в себе гірські масиви, ліси, річки, озера та водоспади. Тут можна знайти багато рідкісних видів рослин і тварин, які є унікальними для цього регіону.

Сколівські Бескиди пропонують відвідувачам велику кількість розваг і рекреаційних можливостей. Тут можна займатися пішим туризмом і насолоджуватися чудовими краєвидами гірських вершин і долин, або провести час біля озер і річок, насолоджуючись природними водоймами та водними видами розваг.

Парк також пропонує туристам культурно-історичні екскурсії, де вони можуть дізнатися більше про традиції і звичаї місцевого населення, відвідати музеї та історичні пам’ятки. Однак, найбільшим скарбом парку є його природна рідкісна флора і фауна. Тут можна зустріти таких представників фауни, як горностай, буревій, лося, козулю, а також багато видів рослин, які є ендеміками цього регіону [14].

Ще одним визначним національним природним парком є Ужанський національний природний парк. Розташований на Закарпатті, на західному схилі Карпат, цей парк має надзвичайно різноманітну флору і фауну. Його територія охоплює гірські хребти, річки і озера, а також унікальні болота та мохові багнети. Ужанський парк є домівкою для багатьох рідкісних тварин, таких як лисиця, бурозубка, білогуз та чорний лелека. Тут також є багато маршрутів для піших прогулянок, які дозволяють відвідувачам насолоджуватися красою природи.

Також варто відзначити Національний природний парк «Синевир». Розташований на території Закарпатської області, цей парк має найбільше гірське озеро в Україні – озеро Синевир. Цей парк є домівкою для багатьох видів рослин і тварин, включаючи рідкісних птахів, таких як орел та чорний лелека. Відвідувачі можуть насолоджуватися красою озера Синевир та довколишніми горами, а також відправитися на екскурсійні маршрути, які пролягають через ліси та гори.

Що стосується Закарпаття, то перспективним напрямом розвитку туризму (в контексті нашого дослідження) є власне сільський (зелений) туризм. Унікальне геополітичне розташування на перетині міжнародних транспортних, економічних, торгових та культурних шляхів допомагає розвиватись та поглиблювати всебічну співпрацю між країнами та відіграє важливу роль в інтеграції України в європейську структуру. Переваги географічного розташування (кордони, транспорт) регіону, а також природні особливості та трудовий потенціал слід використовувати для діалогу щодо реалізації інвестиційних проектів у регіоні. Впроваджувати

транскордонні інфраструктурні проекти для збільшення його економічного потенціалу та добробуту населення. В межах туристичних зон найшвидше розвивався сільський зелений туризм завдяки садибам у Берегівській, Хустській, Ужгородській та Мукачівській (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Туристичне районування сільського (зеленого) туризму Закарпаття

Джерело: [22]

Найкраще сільський туризм розвивається в традиційних туристичних районах наступних регіонів: Рахівський (смт Ясіня, с. Кваси), Ужгородський (с. Вишка, с. Ужок), Хустський (с. Пилипець), Мукачівський та Берегівський.

Близько 600 господарств в цих районах періодично приймають туристів у своїх оселях. У сільській місцевості Закарпатської області є

багато цікавих пам’яток, пов’язаних з народними ремеслами: ткацтво, вишивка, гончарне мистецтво, лозоплетіння, різьба по дереву, що розкриває особливості народної культури. Серед музеїв тут є дуже унікальні в Європі музеї, такі як Музей-кузня «Кузня Гамора» в селі Лисичево та Музей лісосплаву на річці Чорна. Це забезпечує широкі можливості для власників сільських садиб реалізовувати цікаві проєкти. Особливо на Берегівщині близько 200 сімей надають послуги такого типу. Усі вони пройшли спеціальну підготовку та мають відповідні сертифікати [22].

Таким чином, регіон Українських Карпат – це прекрасне місце для сільського (аграрного) та зеленого (екологічного) туризму. Затишні села, національні природні парки, заповідники, прекрасна природа та унікальна культура бойків і гуцулів привертають туристів з усіх куточків нашої країни та з-за кордону.

2.3. Вплив сільського (зеленого) туризму на підприємництво та зайнятість у регіоні

Однією з основних переваг розвитку сільського (зеленого) туризму в регіоні Українських Карпат є створення нових можливостей для підприємців у сільській місцевості. Туристичні підприємства, такі як готелі, гостьові будинки, глемпінги, ресторани та екскурсійні бюро відкриваються в різних сільських районах, що сприяє розвитку туристичної інфраструктури. Це створює нові робочі місця для місцевих мешканців та допомагає зменшити сезонність зайнятості, оскільки попит на послуги сільського туризму зростає протягом усього року [17].

Зайнятість населення виступає одним із головних індикаторів трансформаційних процесів в економіці України. Характерною особливістю сільського ринку праці на нинішньому етапі здійснення аграрної реформи є збереження тривалої негативної тенденції зростання обсягів як відкритого, так і прихованого безробіття серед сільського населення. За п’ять останніх років рівень зайнятості сільського населення в середньому становив 57,74 % серед осіб працездатного віку і 53,58 % – серед осіб у віці 15-70 років [10].

Як показує практика, сім’я, яка починає працювати у сфері сільського (зеленого) туризму, не лише вирішує проблему зайнятості сільського населення, вона сприяє створенню нових робочих місць, адже щоб зайнятись наданням послуг сільського зеленого туризму, непотрібні ліцензії та фахова освіта. Також до організації краєзнавчих екскурсій та надання інших видів послуг на договірній основі можуть залучатися працівники соціальної сфери: вчителі, лікарі, працівники сільських клубів тощо. Темпи росту сільського зеленого туризму оцінюються від 10-20 % до 30 % у рік (для пригодницького туризму, до складу якого він входить за статистикою ВТО), а його частка в доходах від міжнародного туризму сягає 10-15% [51].

Крім того, сільський туризм розширює ринок збуту для місцевих сільськогосподарських підприємств. Туристи можуть придбати свіжі фермерські продукти, рукотворні вироби та інші місцеві товари, що сприяє розвитку місцевої економіки. Це також стимулює розвиток сільського господарства, оскільки фермерам потрібно збільшувати обсяги виробництва, щоб задовольнити зростаючий попит.

Зелений туризм також сприяє збереженню традицій та культурних цінностей сільських регіонів Карпат. Туристи, які відвідують села та містечка, мають можливість познайомитися з місцевими традиціями, ремеслами та культурою. Це сприяє збереженню і передачі цінностей з покоління в покоління і допомагає підтримувати традиційні галузі промисловості, такі як виробництво рукотворних виробів, ткацтво та інші ремесла.

Окрім цього, сільський туризм сприяє розвитку інфраструктури та послуг, таких як транспорт, медичне обслуговування та освіта. Зростання туристичного потоку вимагає поліпшення доріг, розширення готельного парку, розвитку туристичних атракцій та інших інфраструктурних заходів. Це стимулює розвиток регіональної економіки та створює нові можливості для місцевих підприємців.

Нарешті сільський (зелений) туризм сприяє збереженню природного середовища та екологічній стійкості. Туристи, які відвідують сільські райони, часто мають можливість насолоджуватися природними ландшафтами, річками та лісами. Це стимулює збереження природи та впровадження екологічних практик у господарську діяльність місцевих підприємств.

Сільський та зелений напрямок у туризмі – це саме той, який найкраще вистояв під час пандемії, і в даний час, під час війни продовжує розвиватися та має найбільшу популярність серед усіх інших видів внутрішнього туризму в Україні. Пандемія COVID-19 та війна нищівно вплинули на туристичну галузь загалом, але сільський (зелений) туризм

знайшов свою нішу в цих умовах. Перш за все, сільські райони та зелені зони зазвичай мають нижчий рівень забруднення та ризику зараження, що робить їх більш привабливими для туристів, особливо під час пандемії. Крім того, сільський туризм дозволяє туристам відчути себе ближчими до природи та відпочити від шуму та стресу міського життя. В сільських районах можна знайти чисте повітря, прекрасні пейзажі та спокійну атмосферу, що сприяє відновленню фізичного та психологічного здоров'я. Зелений туризм також сприяє розвитку екологічної свідомості серед туристів, оскільки він спонукає до бережного ставлення до природи та її ресурсів. Все це посприяло покращенню зайнятості в сфері сільського (зеленого) туризму на території Українських Карпат. Разом з тим, органи місцевого самоврядування мають вживати заходів для забезпечення дотримання протоколів безпеки.

Тому саме сільський (зелений) туризм може стати одним із варіантів відновлення та розвитку туристичної галузі під час війни.

У сучасних українських реаліях селянин повинен виступати не тільки учасником суспільного виробництва, як виробник сільськогосподарської продукції, а й як суб'єкт, здатний на розвиток туристичного бізнесу. Саме на це спрямований сільський (зелений) туризм, з одного боку, пропонуючи альтернативну можливість зайнятості, дозволяючи накопичити кошти, які в подальшому можна інвестувати зі зміною кон'юнктури, а з другого боку, – даючи можливість виробити навички праці у сфері обслуговування, які в подальшому можуть бути застосовані для зміни типу діяльності [17; 37].

На нашу думку, сільське населення в регіоні Українських Карпат може отримувати додаткові доходи у сфері сільського (зеленого) туризму від таких видів господарської діяльності:

- послуги з розміщення туристів;
- організація послуг харчування;
- транспортне обслуговування;

- проведення екскурсій;

- анімаційне обслуговування, проведення майстер-класів;

- збір грибів, полювання та рибальство;

- послуги з прокату спорядження;

- облаштування туристичних маршрутів та ін.

Отже, сільський (зелений) туризм має значний вплив на підприємництво та зайнятість у сільських регіонах Українських Карпат. Він стимулює розвиток туристичної інфраструктури, розвиток сільськогосподарських підприємств, збереження традицій та культури, розвиток інфраструктури та послуг, а також збереження природного середовища. Таким чином, сільський туризм є важливим фактором розвитку сільських регіонів і створення нових можливостей для місцевих підприємців та жителів.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО (ЗЕЛЕНОГО) ТУРИЗМУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

3.1. Напрями та перспективи розвитку сільського (зеленого) туризму в регіоні

Українські Карпати вирізняються своєю унікальною красою і розмаїттям природних пейзажів. Гірські ліси, річки та озера створюють прекрасну атмосферу для відпочинку та відновлення сил. Зелений туризм надає можливість відвідувачам насолоджуватися цими природними багатствами, проводячи час на свіжому повітрі, у горах і лісах.

Однак сільський (зелений) туризм в Українських Карпатах не обмежується лише природою. Ця область також має багату культурну спадщину, зокрема українську народну культуру, традиції та звичаї. Відвідувачі мають можливість ознайомитися з цими культурними цінностями, відвідавши місцеві села, де можна побачити народні ремесла, відвідати народні фестивалі та свята, а також куштувати національну кухню.

Органічне сільське господарство також є важливою складовою сільського (зеленого) туризму в Українських Карпатах. Багато сільських господарств вирощують органічні продукти, такі як фрукти, овочі, мед та м’ясо без використання хімічних добрив та пестицидів. Відвідувачі можуть відвідати ці господарства, спробувати свіжі органічні продукти та навіть взяти участь у процесі збирання чи вирощування.

Сільський (зелений) туризм також має великий потенціал для розвитку інфраструктури в сільських районах Українських Карпат. Відкриття готелів, гостьових будинків та ресторанів з органічною кухнею може сприяти зростанню місцевої економіки та зайнятості. Крім того, розвиток сільського туризму може стимулювати збереження природних

ресурсів, оскільки він вимагає дотримання екологічних норм та збереження природних ландшафтів.

Однак, для успішного розвитку сільського (зеленого) туризму в Українських Карпатах необхідно вирішити деякі проблеми, а саме:

1. Першою і, можливо, найважливішою проблемою є недостатня інфраструктура. Багато сіл та малих містечок у Карпатах не мають відповідної інфраструктури для зручного перебування туристів. Відсутність готелів, гостьових будинків, ресторанів та інших необхідних послуг стає перешкодою для туристів, які хочуть насолодитися прекрасними краєвидами Карпат. Необхідно активно розвивати інфраструктуру, залучати інвестиції для будівництва нових готелів та ресторанів, а також підтримувати існуючі.

2. Другою проблемою є недостатня реклама туристичних об’єктів і маршрутів. Багато потенційних туристів не знають про існування різноманітних місць для відпочинку і розваг в Карпатах. Необхідно проводити активну рекламну кампанію як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Для цього можна використовувати соціальні мережі, туристичні сайти, фестивалі та інші події, що привертають увагу до регіону.

3. Третьою проблемою є екологічна стійкість. Надмірний туризм може негативно впливати на екосистему Карпат, зокрема на ліси, гірські річки та озера. Забруднення, знищення рослинного покриву та тваринного світу – це лише кілька проблем, які можуть виникнути внаслідок неконтрольованого туризму. Для збереження екологічної рівноваги необхідно встановити правила і обмеження для туристів, а також проводити регулярні екологічні акції та навчальні програми.

4. Четвертою проблемою є нестача кваліфікованих кадрів. Багато людей в Карпатах не мають необхідних навичок і знань для роботи в туристичній галузі. Важливо забезпечити можливості для навчання та підвищення кваліфікації місцевих жителів, щоб вони могли працювати в

готелях, ресторанах та інших туристичних закладах з високим рівнем обслуговування.

5. П’ятою проблемою є недостатня підтримка з боку держави. Розвиток сільського та зеленого туризму потребує значних інвестицій та фінансової підтримки. Важливо, щоб держава визнала потенціал Карпат як туристичного регіону і забезпечила належну підтримку у вигляді фінансування проєктів, створення сприятливих умов для підприємців та туристів.

Головною проблемою не тільки для сільського (зеленого) туризму і не тільки для регіону Українських Карпат, але й для всього туристичного сектору України стала війна. Втім, саме розвиток сільського та зеленого туризму в Карпатах під час війни може стати можливістю для відновлення економіки та підтримки місцевого населення.

Однією з головних переваг сільського та зеленого туризму є його незалежність від великих міст та туристичних центрів. Люди, які шукають відпочинок та віддаленість від воєнних конфліктів, можуть звернутися до природних та сільських районів, де вони можуть насолоджуватися красою природи та місцевими традиціями.

Розвиток сільського та зеленого туризму у Карпатах може також забезпечити додаткові джерела доходу для місцевого населення. Вони можуть пропонувати гостинці, сільські екскурсії, проживання в сільських будинках та інші послуги для туристів. Це може сприяти розвитку сільськогосподарського сектора та залученню нових інвестицій у регіон.

Однак, важливо враховувати потенційні ризики та виклики, пов’язані з війною. Наприклад, безпека туристів та доступ до регіону можуть бути обмеженими через військові дії. Також може бути складно забезпечити інфраструктуру та послуги для туристів через відсутність фінансових ресурсів та зруйновану інфраструктуру.

Для розвитку сільського та зеленого туризму під час війни необхідно сприяти місцевим ініціативам та підтримувати їх фінансово та

організаційно. Також важливо співпрацювати з владою, надавати консультації та підтримку для розвитку туристичних послуг та інфраструктури.

Зрештою розвиток сільського та зеленого туризму під час війни може мати додаткові переваги, такі як залучення уваги до екологічних проблем, стимулювання розвитку природоохоронних проектів та збереження природних ресурсів. Важливо збалансувати потреби туризму та збереження природи, щоб забезпечити стале та екологічно відповідальне використання природних ресурсів.

Уряд та місцеві органи самоврядування повинні приділити більше уваги розвитку сільського туризму в Українських Карпатах. Необхідно створити спеціальні програми та фонди для підтримки ініціатив у цій галузі, а також сприяти співпраці між громадськими організаціями, бізнесом та місцевими жителями.

Що стосується саме зеленого (екологічного) напрямку в туризмі, то тут, на нашу думку, варто приділяти увагу розвиткові природоохоронних територій в Карпатах. Адже зростання туризму та інші види людської діяльності в Карпатах можуть негативно вплинути на екосистеми цих природних територій. Наприклад, катання на квадроциклах чи джипах по природоохоронних територіях. Тому необхідно знайти баланс між розвитком туризму та збереженням природи [46].

Однією з перспектив розвитку природоохоронних територій в Українських Карпатах є створення нових заповідників та національних природних парків та заповідників. На сьогоднішній день вже існують декілька таких об’єктів, таких як Карпатський біосферний заповідник, Сколівські Бескиди, Горгани, Синевир та інші. Створення нових парків дозволить зберегти та відновити рідкісні види рослин та тварин, а також зберегти унікальні ландшафти.

Ще однією перспективою є подальший сталий розвиток екотуризму. Екотуризм сприяє залученню туристів до природоохоронних територій та

одночасно допомагає їх збереженню. Туристи можуть брати участь у екскурсіях, сплавах по річках, пішохідних та велосипедних маршрутах, а також спостерігати за дикою природою. Важливо забезпечити, щоб екотуризм був екологічно безпечним та не завдавав негативного впливу на природу.

Також, на нашу думку, в Українських Карпатах потребує удосконалення системи охорони та контролю за природними ресурсами. Необхідно створити ефективну систему моніторингу забруднення повітря, води та ґрунтів, а також вжити заходів щодо зменшення викидів шкідливих речовин у природу. Крім того, важливо проводити регулярні наукові дослідження, щоб з'ясувати стан екосистем та розробити ефективні заходи їх збереження.

Важливо підвищувати екологічну свідомість населення. Необхідно проводити освітні курси, семінари та тренінги з питань екології та природоохоронних заходів, розширювати таку підготовку у закладах освіти. Люди повинні розуміти важливість збереження природи, дотримуватися екологічних норм та брати активну участь у збереженні природних ресурсів.

Українські Карпати мають великий потенціал для розвитку природоохоронних територій. Важливо забезпечити їх збереження та розвиток з урахуванням екологічних принципів. Створення національних парків, розвиток екотуризму, покращення системи охорони природних ресурсів та підвищення екологічної свідомості населення – це лише деякі з можливостей для майбутнього розвитку природоохоронних територій в Українських Карпатах. Важливо діяти в напрямку збереження цих унікальних природних регіонів для майбутніх поколінь.

Загалом сільський (зелений) туризм в Українських Карпатах має низку перспектив. Він може стати одним із основних видів туризму в регіоні, оскільки має ряд переваг перед іншими видами туризму. Для успішного розвитку сільського туризму в Карпатах необхідне:

1) створення сприятливого інвестиційного клімату;

2) підвищення якості послуг, що надаються сільськими садибами;

3) розвиток інфраструктури в регіоні;

4) проведення інформаційної кампанії, спрямованої на популяризацію сільського туризму.

Таким чином, Українські Карпати мають величезний потенціал для розвитку сільського (зеленого) туризму. Ця галузь може стати важливим джерелом доходу для місцевих жителів, сприяти збереженню природних ресурсів та культурної спадщини, а також привертати туристів з усього світу. Залучення інвестицій та підтримка від уряду та місцевих органів самоврядування є вирішальними умовами для успішного розвитку цієї галузі.

3.2. Формування державної політики розвитку сільського (зеленого) туризму в регіоні

Сільський (зелений) туризм є однією із найбільш перспективних галузей туристичної індустрії, яка має великий потенціал для розвитку в Україні. Він сприяє збереженню і популяризації культурної спадщини, забезпечує збалансований розвиток сільських територій та сприяє створенню нових робочих місць.

Державна політика розвитку сільського туризму в Україні є однією з пріоритетних напрямків урядової діяльності. Держава певним чином підтримує розвиток цієї галузі та сприяє створенню сприятливих умов для розвитку сільського туризму. Перш за все, держава має забезпечити належне регулювання туристичної діяльності. Це означає прийняття відповідних законів та політик, що створюють стабільність і прозорість в галузі. Законодавство має регулювати відносини між туристами, туроператорами, готелями та іншими учасниками туристичного ринку, забезпечувати їхню безпеку та захищати їхні права.

Одним із головних напрямків державної політики є створення сприятливого інвестиційного клімату для розвитку сільського (зеленого) туризму. Для цього уряд пропонує різні пільги та підтримку для підприємців, які бажають вкладати кошти в сільський туризм. Зокрема, надаються податкові пільги, інвестиційні гранти та фінансова підтримка для реалізації проєктів у цій галузі.

Також важливим аспектом державної політики є створення необхідної інфраструктури для розвитку сільського туризму. Держава може, наприклад, частково фінансувати будівництво та реконструкцію готелів, гостьових будинків, глемпінгів, агроферм та інших об’єктів, які можуть бути використані для прийому туристів. Також може проводитися робота по створенню туристичних маршрутів, які дозволяють ознайомитися з культурою та природою сільських районів.

Ще одним аспектом державної політики є популяризація сільського туризму на міжнародному рівні. Уряд активно сприяє участі українських підприємців у міжнародних туристичних виставках та форумах, організовує прес-тури для іноземних журналістів та туроператорів, що сприяє підвищенню інтересу до сільського туризму в Україні.

Для того, щоб сільський (зелений) туризм був успішно розвинутий і приносив користь як туристам, так і місцевим громадам Українських Карпат, необхідне якісне державне регулювання. Одним із найважливіших аспектів державного регулювання сільського (зеленого) туризму в регіоні має стати захист природних ресурсів та культурної спадщини. Держава має встановити правила та обмеження щодо використання природних ресурсів, забезпечуючи їх раціональне використання і збереження. Також, вона повинна забезпечити збереження та відтворення культурної спадщини, забезпечуючи захист традицій та звичаїв місцевого населення.

Державне регулювання сільського (зеленого) туризму в Українських Карпатах є необхідним для забезпечення сталого розвитку туризму в цьому регіоні. Воно сприятиме залученню інвестицій, створенню нових робочих місць та підтримці розвитку малого бізнесу. Крім того, воно дозволить забезпечити збереження природних ресурсів та культурної спадщини, збільшити дохід місцевих громад і підвищити якість життя їх мешканців.

Окрім цього, державна політика передбачає підтримку розвитку сільського туризму через створення та забезпечення функціонування нормативно-правової бази. Разом з тим, в Україні немає окремого закону щодо сільського (зеленого) туризму, є тільки Закон України «Про туризм» [15] та Проєкт Закону про сільський та сільський зелений туризм [35]. Ми пропонуємо розробити законодавчу базу розвитку сільського (зеленого) туризму, що позитивно вплине на розвиток цього напряму і на території Україїнських Карпат.

Метою даного Закону має бути регулювання сільського (зеленого) туризму в Україні, забезпечення створення сприятливих умов для його

розвитку та привертання туристів до сільських територій. Основні завдання проекту включають створення правової бази для розвитку сільського туризму, підтримку ініціатив громад та підприємств у цій галузі, а також забезпечення сталого розвитку сільських територій.

Ми пропонуємо такі основні положення цього закону:

1. Визначення поняття сільського (зеленого) туризму та його особливостей.

2. Створення умов для розвитку сільського (зеленого) туризму шляхом залучення державних та приватних інвестицій, підтримки проєктів розвитку сільського туризму, надання пільг та підтримки підприємств у цій сфері.

3. Забезпечення створення необхідної інфраструктури для розвитку сільського (зеленого) туризму, зокрема, розвиток туристичних маршрутів, організацію готелів, гостьових будинків та інших об’єктів проживання, ресторанів та кафе, спортивних та рекреаційних комплексів тощо.

4. Забезпечення контролю та нагляду за якістю надання послуг сільського (зеленого) туризму, включаючи вимоги до туристичних об’єктів, підприємств та працівників у цій сфері.

5. Розвиток туристичного маркетингу та просування сільського (зеленого) туризму як окремого напрямку туристичної діяльності.

6. Заохочення розвитку агротуризму та інших форм сільського (зеленого) туризму, спрямованих на ознайомлення туристів з сільським господарством, традиціями та культурою сільського населення.

7. Встановлення механізмів підтримки та фінансової допомоги сільським громадам та підприємствам, які займаються сільським туризмом (зеленим), зокрема, надання субсидій, грантів та інших видів фінансової підтримки.

8. Організація системи навчання та підготовки кадрів у галузі сільського (зеленого) туризму, включаючи проведення курсів, семінарів та навчальних програм для працівників сфери туризму та громадських діячів.

9. Створення механізму моніторингу та оцінювання розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні, включаючи збір та аналіз даних щодо кількості туристів, прибутку від туристичної діяльності та інших показників розвитку цієї сфери.

Такий Закон, на нашу думку, посприяв би розвиткові сільських територій у плані туризму, залученню інвестицій та привертанню туристів до сільських регіонів України, створенню нових робочих місць, збільшенню доходів місцевого населення та збереженню традицій та культурних цінностей сільських областей.

Загалом, державна політика розвитку сільського туризму в Україні певним чином сприяє створенню сприятливих умов для розвитку цієї галузі. Реалізація цієї політики сприятиме зростанню туристичного потенціалу сільських районів, збереженню культурної спадщини та створенню нових робочих місць. Запровадження державних програм і заходів сприятиме залученню інвестицій, розвитку інфраструктури та популяризації сільського туризму як одного із ключових напрямків розвитку туризму в Україні.

ВИСНОВКИ

Сільський (зелений) туризм в Українських Карпатах – це сучасний туристичний напрямок, що набуває все більшої популярності як серед місцевих мешканців, так і серед туристів з інших країн. Цей вид туризму надає можливість відвідати села та селища в Карпатах, де люди мають змогу насолодитися природою, традиціями та культурою цього регіону.

Однією із основних переваг сільського (зеленого) туризму є можливість побачити та відчути життя селян, сільських господарств, «доторкнутися» до природних процесів та звичаїв, які є невід'ємною частиною сільського життя. Туристи можуть долучитися до роботи на господарстві, навчитися доглядати за тваринами, збирати фрукти та овочі, а також брати участь у виробництві традиційних продуктів, таких як сир, мед, вино. Крім того, сільський (зелений) туризм сприяє збереженню традицій та культурного спадку. Відвідуючи села Карпат, туристи мають змогу познайомитися з місцевими ремісниками та майстрами, які виготовляють унікальні вироби ручної роботи. Також вони можуть відвідати музеї, етнографічні комплекси та фестивалі, де представлені традиційні народні звичаї, пісні та танці. Зелений (екологічний) туризм також сприяє збереженню природних екосистем.

Проте сільський (зелений) туризм стикається з низкою проблем. Одна з них полягає у недостатній розвиненості інфраструктури цього виду відпочинку в Українських Карпатах. Багато дестинацій не мають зручних гостьових будинків або ресторанів для прийому туристів. Також відсутність комфортних готелів та транспортних маршрутів може стати перешкодою для розвитку сільського (зеленого) туризму.

Ще одна проблема полягає у недостатній популяризації сільського туризму (зеленого) серед туристів. Багато людей навіть не знають про існування такого виду туризму, або мають неправильне уявлення про нього. Часто люди вважають, що сільський (зелений) туризм – це просто

пасивний відпочинок без будь-яких розваг. Тому потрібно проводити активну рекламну кампанію та надавати інформацію про переваги та можливості сільського (зеленого) туризму, розвивати анімаційні можливості цього сегменту туристичного ринку.

Не дивлячись на ці проблеми, сільський (зелений) туризм в Українських Карпатах має великий потенціал для розвитку. Цей вид туризму може стати одним із важливих джерел доходів для місцевого населення, сприяти розбудові інфраструктури та збереженню традицій та культурної спадщини. Зелений туризм також сприятиме збереженню природних резерватів та екосистем Карпат.

Перспективи розвитку сільського туризму в Українських Карпатах є дуже обіцяючими. За останні роки вже було зроблено певні кроки у цьому напрямку, але ще багато потрібно зробити. Необхідно залучати інвестиції для розвитку інфраструктури, надавати підтримку місцевим господарствам та майстрам, просувати сільський туризм на міжнародному рівні. Також важливо розвивати співпрацю між селами та організовувати обмін досвідом між господарствами. Створення туристичних маршрутів та пакетних пропозицій також сприятиме залученню більшої кількості туристів.

Українські Карпати мають великий потенціал для розвитку сільського (зеленого) туризму. Цей вид туризму дозволяє туристам не тільки насолоджуватися природою та красою цього регіону, але й долучитися до життя сільських господарств, познайомитися з традиціями та культурою місцевого населення. Розвиток сільського (зеленого) туризму сприятиме створенню нових робочих місць, збереженню традицій та природних резерватів, а також залученню туристів з усього світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алєшугіна Н. О. Гостинний та сільський туризм: співвідношення понять. *Aktualni vymoženosti vědy – 2011*: Materialy VII mezinarodni vědecko-prakticka konference (27.06-05.07.2011). Praha: Publishing House «Education and Science», 2011. 104 p. pp.3-5.
2. Барвінок Н. В. Проблеми та перспективи розвитку екологічного туризму в Україні. *Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки*: Матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Умань, 18 листопада 2021 р.). Умань: Візаві, 2021. 751 с. С.576-580.
3. Биркович В. І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України. *Стратегічні пріоритети*. 2008. № 1 (6). С. 138-143.
4. Вишневський В. І. Екологічний туризм: Навчальний посібник. К.: Інтерпрес ЛТД, 2015. 140 с.
5. Волошенко С. С. Агротуризм як форма підприємництва в сільській місцевості регіону. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2011. Спецвип. 33. Ч.3. С. 29-35.
6. Герасименко В.Г., Нездоймінов С.Г. Аграрний туризм як вид підприємництва: Монографія. Одеса: Пальміра, 2011. 178 с.
7. Горішевський П., Васильєв В., Зінько Ю. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003. 148 с.
8. Данилюк В. О. Рекреаційно-туристичний потенціал Карпатського регіону. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2011. Спецвип. 33. Ч. 4. С. 31-34. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/4691/1/рекреаційно-туристичний%20потенціал%20карпатського%20регіону.pdf.

9. Данилюк В. О. Характеристика туристично-рекреаційних ресурсів Карпатського регіону. *Географія та туризм*. 2012. Вип. 23. С. 107-113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2012_23_20.
10. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/.
11. Дишлюк Н. І. Сільський зелений туризм як альтернатива розвитку сільських територій. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2011. Вип. 163 частина 1. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/dyshljuk.htm.
12. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу: Навчальний посібник. Київ: Альтерпрес, 2004. 192 с.
13. Дюк А. А., Бурлака Н. І. Розвиток зеленого туризму в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.12.118.
14. Екологічний туризм та національні природні парки України. Каталог. Київ: Видавництво «АССА», 2015. 71 с. URL: https://tourlib.net/books_green/etnppu.htm.
15. Закон України «Про туризм». Редакція від 1 квітня 2023 р. № 324/95-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр.
16. Зінько Ю. В., Рутинський М. Й., Горішевський П. А. Інноваційні Форми занять в сільському туризмі та агротуризмі. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія Економіка, аграрний менеджмент, бізнес*. 2011. Вип. 163. Ч. 1. С. 30-38.
17. Коваленко Л. Г. Вплив сільського зеленого туризму на зайнятість населення на селі. *Актуальні питання економічного розвитку в сучасних умовах*: Матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 26-27 березня 2020 р.). Херсон: ФОП Вишемирський В.С.,

2020. 415 с. С. 201-204. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/kovalenko4.htm.

18. Коробка С. В. Зелений туризм як фактор підвищення конкурентоспроможності сільської місцевості. *Економіка. Управління. Інновації*. 2012. №1 (7). URL: https://tourlib.net/statti_ukr/korobka.htm.
19. Кравченко Н.О. Проблеми розвитку екотуризму в Україні. *Суспільно-географічні проблеми розвитку продуктивних сил України*: Матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. К.: ВГЛ "Обрії", 2014. 308 с. С.225-226.
20. Лук'янець А.В. Сільський зелений туризм в Україні: сучасний стан і можливості. *Сучасні тенденції розвитку індустрії туризму та гостинності у конкурентному середовищі*: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 квітня 2020 р.). Харків: Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2020. 232 с. С.104-105.
21. Мазур Ф. Ф. Соціально-економічні умови розвитку рекреаційної індустрії (на прикладі Карпатського регіону): Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2005. 96 с.
22. Машіка Г. В., Пригара О. В. Аналіз та оцінка зеленого туризму як елементу підприємства в Закарпатській області. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 34 URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-71.
23. Мелько Л. Ф. Туризм у контексті сталого розвитку. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2017. Вип. 48. С. 190-197. URL: https://snku.krok.edu.ua/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/6.
24. Миронов Ю. Б. Концепція сталого розвитку туризму. *Управління розвитком соціально-економічних систем*: Матеріали VI Міжнар.

наук.-практ. конф. (м. Харків, 15-16 червня 2022 р.). Харків: ДБТУ, 2022. 504 с. С.473-475.

25. Миронов Ю., Готь Х., Поляк Я. Проблеми і перспективи розвитку екологічного туризму у світі та в Україні. *Бізнес-аналітика: моделі, інструменти та технології*: Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: НАУ, 2023. 548 с. С. 268-269.
26. Миронов Ю.Б., Приндак В.П. Сільський туризм у контексті сталого розвитку. *Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти*: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв - с. Коблеве, 9 червня 2022 р.). Миколаїв: МНАУ, 2022. 244 с. С.156-158.
27. Миронов Ю. Б. Спеціалізований туризм: Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2023. 192 с.
28. Миронов Ю. Б. Сталий розвиток туризму: сутність, завдання та принципи. *Актуальні проблеми економіки і торгівлі в сучасних умовах євроінтеграції*: Матеріали наукової конференції (м. Львів, 11-12 травня 2017 р.). Львів: ЛТЕУ, 2017. 440 с. С.218-219.
29. Миронов Ю. Б. Сутність та чинники сталого розвитку туризму в регіоні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип.23.11. С.117-122. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/myronov2.htm.
30. Монастирський Р.О. Екологічний туризм на природних територіях світу, що особливо охороняються. *Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України*: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 10 квітня 2019 р.) Одеса: ОНЕУ, 2019. 881 с. С.754-758.
31. Національний природний парк “Сколівські Бескиди”. URL: https://skole.org.ua/.

32. Ніколаєв К. Д. Екологізація та розвиток сільського зеленого туризму в Україні: Монографія. Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. 153 с.
33. Новицька С. Екологічний туризм як пріоритетний напрямок сталого розвитку туристичної сфери. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія*. 2013. № 2. С. 164-169.
34. Парубок Н. В. Розвиток сільського зеленого туризму в україні та Європі. *Молодіжний економічний дайджест*. 2015. №4(7). С.86-89. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/32620018.pdf.
35. Проект Закону про сільський та сільський зелений туризм. URL: https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-silskiy-ta-silskiy-zeleniy-turizm.
36. Регула А. Інновації в туризмі: екологічний туризм. *Сталий розвиток України: проблеми і перспективи*: Збірник матеріалів за результатами IV наук.-практ. конф. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2016. 230 с. С. 148-150.
37. Рибак А.Х. Сільський туризм як вид підсобної діяльності. *Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2011. Вип.163. Ч.1.
38. Рутинський М. Й., Зінько Ю. В. Сільський туризм: Навчальний посібник. Київ: Знання, 2006. 271 с.
39. Самолюк Н. М. Сільський туризм як перспективний напрям самозайнятості сільського населення. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2012. №2(4). С.180-186.
40. Степанов В. Ю. Сільський зелений туризм в Україні: проблеми та перспективи. *Актуальні проблеми державного управління*. 2018. № 1 (53). С. 1-5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2018_1_14.

41. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: Монографія Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2009. 463 с.
42. ТОП-10 заповідних місць Українських Карпат. URL: https://tvoemisto.tv/news/top10_zapovidnyh_mist_ukrainskyh_karpat_chastyna_1_67868.html
43. Транченко Л. В. Проблеми розвитку сільського зеленого туризму. *Актуальні питання економічного розвитку в сучасних умовах*: Матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 26-27 березня 2020 р.). Херсон: ФОП Вишемирський В. С., 2020. 415 с. С.275-277.
44. Чеглей В. М. Світовий досвід розвитку сільського зеленого туризму. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2011. Спецвипуск 33. Ч.3. С.203-207. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/cheglej2.htm.
45. Чеглей В.М. Сільський зелений туризм як вид рекреаційної діяльності. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2011. Вип. 163. Ч. 1.
46. Шведа О. Нелегальний джипінг в Карпатах. Що кажуть екологи та експерти з екополітики. URL: https://suspilne.media/573299-nelegalnij-dziping-v-karpatah-so-kazut-ekologi-ta-eksperti-z-ekopolitiki/.
47. Ящук А. Р. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні. *Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки*: Матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Умань, 30 листопада - 1 грудня 2017 р.). Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. 364 с. С. 325-326. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/yaschuk3.htm.
48. Myronov Yu. Glamping as an Innovative Form of the Ecological Tourism Development. *Сучасні тенденції, проблеми та перспективи управління розвитком туризму*: Матеріали І Міжнар.

наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23-24 березня 2023 р.). Дніпро: ДВНЗ «ПДТУ», 2023. 250 с. С. 119-124.

49. Myronov Yu., Logvyn M. Sustainable Tourism Development in the Regions: Essence, Principles, Impact Factors, Assessment Methods. *Trends, Prospects and Challenges of Sustainable Tourism Development*: monograph. Lviv: Lviv University of Trade and Economics, 2020. 252 p. pp. 7-18. URL: https://www.researchgate.net/publication/361986364_Sustainable_Tourism_Development_in_the_Regions_Essence_Principles_Impact_Factors_Assessment_Methods.
50. UNESCO and Sustainable Development Goals. URL: https://en.unesco.org/sustainabledevelopmentgoals.
51. World Tourism Organization (UNWTO). URL: https://www.unwto.org/.